

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Œcumenica Cathedræ Apostolicæ Avthoritas

Reding, Augustin

[Ort nicht ermittelt], Anno M.DC.LXXXIX.

§. III. Referuntur rationes Gallicanorum Authorum, quibus appellationes ab abusu conantur defendere, unà cum responsionibus carundem refutatorijs & conclusione super ijsdem reflexivâ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38717

fit, aut verba miora veram injuriam abstergere.

14. De origine hujusmodi appellationum non consentiunt, qui de illis disputaverunt. Appellatio quidem antiquissimum est contra iniquitatem Judicum inferiorum remedium. Quovis tempore, ex quo Christiana pietas deservet cece cepit, inventi sunt nonnulli Judices Ecclesiastici, qui datâ sibi autoritate abuterentur: non desuerunt Principes, & Magistratus sæculares, qui de illo abusu conquererentur. (Justane, an injusta esset querela, vel quod apponebatur remedium, postea expendemus) Verum appellationes ab abusu sub eo saltem nomine non ita sunt antiquæ.

15. Carolus Fevret lib. 1. cap. 2. n. 2. antiquiorem appellationem refert ad annum 1404. allegans Placitum, seu Arrestum Senatûs Parisiensis eo tempore datum, pro quo citat tom. 2. libertatum Ecclesiæ Gallicanæ cap. 7. n. 27. Sed quid Placitum illud contineret, ignoratur, cum nec à Fevreto, nec ab Authore tomii de libertatibus referatur, sed tantum citetur. Allegatur item ab utroque aliud Placitum anni 1449. Verum in isto refertur tantum, Procuratorem Regium dixisse, posse appellari à jurisdictione Ecclesiastica ad sæcularem, quasi ab abusu, ac per vim prohibitionis, & nullitatis ex eo, quod Rex Deum tantum superiorem agnoscat: Ecclesiastici verò jurisdictionem temporalem non nisi à Rege habeant, qui de ea, si abusus intercesserit, potest cognoscere: ex quo patet, ibi agi de Judicibus Dominij temporalis Ecclesiæ, à quibus ad Judices Regios appellatur; sed hoc ad causas profanas, non autem ad Spirituales spectat.

16. In defensione Regiæ Navarræ Pio IV. ex parte Caroli IX. Regis Franciæ missâ anno 1564. earum appellationum usus circa tempora incepisse dicitur, cum Cardinalis Iulianus à Balua Legatus à Latere ad Carolum VIII. etiam Regem Franciæ missus fuisset à Sixto IV. anno 1489. Eo tempore usurpari cæperunt appellationes tanquam ab abusu, quas emittendas ad Senatûm placuit, ab executione omnium Rescriptorum Curie Romanæ contrariorum sanctis decretis, libertatibus, & immunitatibus Ecclesiæ Gallicanæ, quarumque usus plurimum viguit, propter optima, quæ inde consecuta sunt, commoda; ut scilicet hujusmodi abusus à Senatibus autoritate Regiæ revocarentur. Libert. Eccl. Gallic. tom. 1. pag. 96.

17. Citatur à Renato Chopino de sacra potestate lib. 2. tit. 4. provocatio Procuratoris Regij à quibusdam monitionibus Innocentij VIII. contra Flandros: sed hæc provocatio dirigitur ad Papam modernum melius informandum, & sanctam Sedem Apostolicam. Addit quidem; seu ad eum, vel eos, ad quos de jure provocare potest, vel debet. Sed ijs verbis non designantur appellationes ab abusu, cum in jure fundamentum non habeant.

18. Inter acta Cleri Gallicani, scilicet tom. 1. tit. 2. cap. 19. ult. edit. continetur eruditissimus, & solidissimus tractatus de jurisdictione

Ecclesiastica, in quo appellationum ab abusu origo, pragmatica sanctione recentior demonstratur, & ejus esse quasi partus abortivus notaturque, Ægidium le Maître Protopræsidentem in Senatu Parisiensi in collectione appellationum ab abusu nullam anno 1533. antiquiorem retulisse; Lucium item in libro 2. Placitorum Summæ Curie in titulo appellationum, quæ a veluti abusu nuncupantur, nullam habere, nisi ab anno 1537. quamvis citet etiam litteras appellatorias ab executione Rescripti Pontificij anno 1491.

19. Non potest certè usus ille admodum antiquus esse, quandoquidem Stephanus Aufre- riu Præses in Senatu Tolosano sub initium sæculi proximi è lapsi in addit. ad repet. Clement. 1. de offic. Ordinar. reg. 2. n. 30. mirabatur, quid possent legitimæ haberi appellationes; De quibus, inquit, sæpenumero dubitavi, ut fundari poterant in iure; sed & nunc iudices de illis iudicium ferre verebantur. Subjungit enim idem Aufrerius; Nunquam tamen ausi, neque vidi, nisi semel, quod super meritis hujusmodi causarum appellationum fuerit pronuntiatum: sed duntaxat vel appellationes annullari, aut quod appellantes non erant, ut appellantes recipiendi, quia à iudice spirituali non est ad sæcularem appellandum. Non debemus, inquit etiam Stephanus Pasquierius lib. 3. inquisit. suarum cap. 38. estimare remedium illud appellationis (tanquam ab abusu) aut tempore Philippi Vallesij (qui obiit anno 1350.) aut 140. vel 160. annis postea inductum fuisse. Nulla enim sit ejusmodi appellationum mentio, neque in Regestis Curie, neque inter Senatûs consulta à Joanne Gallo, Procuratore Regio tempore Caroli VI. (qui obiit anno 1422.) collecta, neque inter decisiones Capellæ Tolosane ab Aufrerio Præsidente in Senatu Tolosano digestas, neque inter decisiones Senatûs Delphinalis à Guidone Papa editas.

20. Antiquior appellatio tanquam ab abusu assignatur à Domino de Marca lib. 4. cap. 19. §. 4. nempe, quam interpoluit Procurator Capituli Parisiensis anno 1501. à decimâ indictione, quam Alexander VI. in Gallia exigi jussit. Sed ea appellatio primò dirigitur ad præfatum sanctissimum N. Papam melius consulendum, vel consultum, & sacrosanctam Synodum Vniversalem primò celebrandam: quibus verbis fatetur appellans, appellationem ad Ecclesiasticum tribunal pertinere, nec per appellationis viam ad Principes se recurrere debuisse.

21. Licet magna videatur inter illos Scriptores de tempore, quo usurpari cæperunt appellationes ab abusu, diversitas, ex omnium tamen consensu colligitur, eorum originem non esse valde antiquam, quod certè in re tanti momenti non obscurum est de injuria præjudicium.

§. III.

Referuntur rationes Gallicanorum Authorum, quibus appellationes ab abusu conantur defendere, unâ cum responsionibus earundem retuatorijs & conclusione super iisdem reflexivâ.

ARGUMENTUM I.

Ex pluribus rationibus conglobatum
pro adstruenda iustitia appellationis
ab abusu.

22. **A**uthores Gallici in *præcitato tract. de libert. Ecclies. Gallic. lib. 12. cap. 5.* relati, Appellationes ab abusu legitimas esse, conantur ostendere ex sequentibus rationibus. *Primo*, quod Rex sit Canonum custos. *secundo*, quod subditos suos à vi, servitute, ac oppressione tueri possit, & teneatur. *Tertio*, quod scandala, quæ ab iniustis sententijs, aut decretis oriuntur, à Principe compescenda sint. *Quarto*, quod Canones sæpe legibus confirmati fuerint, adeoque Principes propriarum legum, perinde, atque Canonum infractionem ulciscantur. *Quinto*, quod jus naturale injuriam à se, atque ab alijs arcere permittat. *Sexto*, quod Ecclesia partim *expressè*, partim *tacitè* illi usui contentat. Excepta ista ratione, reliquæ omnes unicâ responsione videntur elidi.

Responsio.

23. **A**uthor *præcitati tract. dist. cap. 5. à n. 2.* sic respondet. Si Principes ac Judices sæculares nullo casu putant, Ecclesiam causas ad sæcularem jurisdictionem pertinentes ad Ecclesiasticam tribunalia evocare posse; quæ æquitate illi causas Ecclesiasticas ad forum sæculare per appellationes ab abusu pertrahunt? Nónne Ecclesia, ut leges, ac mandata Principum à fidelibus observentur, censuras adhibet? Num autem negotiorum sæcularium cognitio permittitur Judicibus Ecclesiasticis, dum censurarum imploratur auxilium, ad detegendam v. g. rei veritatem? Quomodo igitur prætextu custodiæ Canonum, causarum Ecclesiasticarum iudicium sibi laici tribuunt? Illustrissimus Petrus de Marca *lib. 12. cap. 12. §. 4.* varia profert exempla, ex quibus patet, solitos olim Principes ad Ecclesiam recurrere, ut ejus ope debitam sibi fidem & obsequium à suis subditis obtinerent. *Exempla*, inquit, *petere licet è Synodo apud Lauriacum habitâ à anno 843. relatâ in Synodo Meldensi, & apud Lyonem, quæ eos, qui contra Regiam dignitatem aliquid machinantur, vel potestati Regiæ per summam contumaciam non obtemperant, anathemate plectendos decernit. Inde Synodus Suesionensis anno 866. rogat Nicolaum 1. ut Salomonem Britanniæ Ducem moneat, quod Domino suo Carolo Regium obsequium præstet, annuosque census persolvat; alioqui gladio Apostolatus vestri se percussendum debito agnoscat libramine. Ludovicus Vltra-marinus Rex Francorum ab Hugone Comite vexatus, subsidium postulat à Synodo Engelenheimensi, ubi aderat Legatus Romani Pontificis, & Otto Imperator anno 948. &c. Si quis hodie ob illa exempla contenderet, in foris Ecclesiasticis ejusmodi causas esse tractandas, partibus auditis, & eodem ordine, quo appellationes ab abusu apud Judices sæculares, seu insanus haberetur. Et tamen insontes videntur iudices laici, qui spiritualia, & sacra quæque negotia ad se trahunt, ac juridicè dehiunt;*

quia *abusus* vocem obtinent; quasi potestates sæculares non solum autoritate sua nunquam abutantur, aut earum abusus corrigere nefas sit; sed etiam ad Pastorum Ecclesiasticorum abusus emendandos, à Deo sine peccato.

Præterea, num Principes sæculares rariùs, quam Ecclesiastici proprios subditos opprimunt, aut Ecclesia de ope, filijs suis injustè vexatis, minùs debet esse sollicita, quam Reges de regnicolis ab injurijs vindicandis? Nónne etiam ab iniustis Principum mandatis oriri possunt scandala, vel illis moveri non debent Apostolorum Successores, qui à sancto Paulo ita se habere didicerunt, ut verè dicere queant; *Quis scandalizatur, & ego non uror? Quid, quod leges Canonibus confirmantur; & tamen occasione violatorum Canonum Ecclesia de possessionibus terrenis, alijsque rebus merè temporalibus liberè judicare non sinitur? Cur soli Ecclesiæ nefas sit, non solum tua jura, sed etiam fidelium bona, & libertatem, dum ipsi iniuste spoliantur, propugnare? An jus illud naturale Principibus temporalibus, non autem superioribus Ecclesiasticis concessum est?*

Evente sane potest, imò, ut non eveniat, fieri vix potest, ut Superiores Ecclesiastici aliquando suâ potestate abutantur; sed contingit frequentius, ut Principes & Magistratus sæculares ultra modum suos subditos premant. Nónne ergo æquius esset, ut Pastoribus Ecclesiæ, præsertim Summo, liceret, & Principum conscientiæ, & subditorum quæ, cum animarum salute sæpe conjunctæ, prospicere, quam ut Principes superiorum Ecclesiasticorum abusus, qui circa formulas à jure *positivo* inductas, aut fortè circa redditionem temporalium, aut beneficiorum dispensationem versantur, possent autoritate sua corrigere? Præsertim cum prætextu illius correctionis majores abusus aut foveantur, aut inducantur. Difficillimum, ac ferè impossibile est, ut præcaveantur, aut emendentur omnia incommoda. Si autem volumus Galli, reverendam esse tantummodò Divinæ Providentiæ dispensationem, quæ supremam Regibus potestatem contulit, cum illi malè in administratione rerum temporalium se habeant, cur idem de potestate Ecclesiastica non sentiant? Cur utraq; in alteram monitionibus tantùm non agat? Si utriusque distincta sint officia, & discreti limites, ut non debeat alterius altera fines ingredi; ne, dum in alterius Provincia ordinem constituere satagit, & suam, & alienam perturbet. Cur Deo non relinquatur, ut in hoc mundo, vel saltem in futuro Præpositorum à se constitutorum delicta emendet? Tu quis es, ut iudices alienum servum? Domino suo stat, aut cadit. Ad Rom. 14. Humanum dico propter infirmitatem.

Cum enim corpus propter animam, non anima propter corpus à Deo creata sit; cum temporalia & corporalia ordinata sint ad spiritualia, & æterna; convenientius est, ut illi, quibus ex Divina dispensatione concretata est spiritualis, & æterna salus fidelium, curam

posse ad Regem, vel ad Senatum deferri appellationem, nisi ad summum post iudicium Papæ melius consulti, & post sententiam Synodi universalis, & propter illorum defectum, aut manifestissimam iniustitiam. Non enim potest in omnibus illis tribunalibus simul tractari negotium. Nec tot Iudices appellari videntur, nisi quia dubitatur, quisnam sit adeundus, vel potius an Rex, & Parlamenti Curia sint ex illis, ad quos *de jure, vel consuetudine in hac parte provocare, & appellare liceat.* Et fortasse comminatio erat potius, quam vera appellatio, ut Papa mutans, ne Ecclesiasticum negotium ad tribunal sæculare deferretur, atque ita iurisdictio Ecclesiæ detrimentum pateretur, onus Clero impositum minueret.

35. *Paragraphi quinti notatu digna sunt hæc verba; Simplicem & meram appellationem à Curia Ecclesiastica, ad Curiam Regiam in Gallia nunquam admissam fuisse, fatentur Petrus de Cumerijs (inignis iurisdictiois Ecclesiasticæ æmulus) art. 14. Masuerius tit. de appellat. §. 22. & Ioannes Galli quest. 161. Illi enim Authores generatim negant, à Iudice Ecclesiastico ad sæcularem appellationem admitti, quantumvis eos Marca de appellatione tantum simplici, non de illa, quæ tanquam ab abulu nuncupatur, intelligendos velit. Nullus, inquit Petrus de Cumerijs art. 14. à Curia Prælatorum appellat ad Curiam Regiam. Ac reverà in libro inscripto; Stylus Curie Parlamenti Parisiensis, licet prolixus sit titulus de appellationibus, nulla reperitur neque simplex, neque tanquam ab abulu à Iudicibus Ecclesiasticis ad sæculares. Masuerius non solum testatur de factis, sed etiã de jure. A Iudice Ecclesiastico, inquit tit. de appell. §. 22. non est appellandum ad Iudicem sæcularem. Joannes Galli Advocatus Regius, qui Placita Senatûs Parisiensis usque ad annum 1414. per quæstiones digessit, idem varijs Senatûs consultis probat; Fuit, inquit quest. 161. ante longum tempus dictum per arrestum, Dominum Ioannem Lappostole non esse, ut appellentem recipiendum, ab Officiali Curie Ecclesiasticæ Lingonensis ad Parlamentum; quia Curia Ecclesiastica non resortitur ad temporalem. Idem fuit pariter dictum contra Dominum Guillelmum Creveil, qui ab Officiali Curie Ecclesiasticæ Capituli Lingonensis appellaverat ad Parlamentum.*

ARGUMENTUM III.

Petitum ab Autoritate.

36. *Petrus de Marca cit. cap. 4. §. 5. contendit, appellationum ab abulu frequentiam induxisse Theologorum Parisiensium, præcipueque Gersonij sententiam.*

Responsio.

37. *Autor præfati tractatus cit. cap. 6. à n. 6. Ita responderet. Quanta esset tempore Gersonij in Ecclesia confusio; quantus clavium à Pontificibus, seu Pseudopontificibus abusus, nemo ignorat. Unde nihil mirum est, si & Gersonius, & alij quidam Theologi Parisienses intolerabiles illorum excessus,*

præsertim, cum contraria præciperent, & unusquisque sibi obtemperari sub frequentibus censuris præciperet, repelli posse docuerint: licet autem Gersonius parvulum istum tractatum de materia excommunicationum, & irregularitatum, quem citat Marca, fortasse post finitum schisma scripserit, cum in eo Concilij Constantiensis mentionem faciat, plurima tamen proferri, quæ animom ad huc exasperatum, atque indignatione in abusu, quorum testis extiterat, commotum indicant. Cujusmodi fuerint abulus, significat his verbis considerat. 9. & alij; *Contemptus clavium non incurretur in multis casibus, quibus Papæ mandato non obeditur: cum scilicet aboleretur enormissimè, & scandalosissimè potestate sua in destructionem, non in ædificationem.*

Quam autem longè abijt Gersonij sententia ab effusa illa appellationum ab abulu frequentia, quæ Galliâ hodie inundant, patebit attentè legenti verba prædicta, & illa ipsa, quæ refert Marca ex consideratione in Contemptus clavium non semper invenitur invenitur certè quam laxissimè apud illos, qui nondum non obediunt sententis excommunicationum promulgatis per Pontificem (qualis erat Benedictus XIII. qui Reges, & Regnum Franciæ censuris supposuit, cò quòd sibi contortum reculant; obedientiam subtraxissent) nisi suos, qui per potestatem sæcularem adversus tales præsentas sententias tueri se procurant. Lex enim naturalis dicitur, ut possit vis vi repelli. Sed hoc aliud omninò est ab appellatione, quæ embe cognitionem requirit, quantumvis præcedant Iudices, se de abulu, non de iniquitate cognoscere. Gertonius enim supponit, evidentissimam esse censurarum iniustitiam, et non inquirendum sit, an Pontifex abolute suâ potestate; sed quomodò quis possit ejus injuriam evadere. Subjungit etiam; *Consuetat autem, quòd tales excommunicationes, non debent dici jus, sed vis & violentia, contra quas sui habet liber homo, vel animus se tueri. Adde, quòd si Gersonij dictis standum est, possunt laici adversus injurias sibi à Rege factas, Pontificem adire, quod Regij Ministri ceu crimina læsæ Majestatis æstimant. Etenim in illa etiam calu locum habet ratio Gersonij; Lex naturalis dicitur, ut possit vis vi repelli: ac præterea docet idem Doctor loco alibi extirpato, licet non solum Communitati, sed etiam privatis adversus Principis, alioquin legitime dominium obtinentis, tyrannicum regimen sese defendere; quis autem justior, & modestior modus se defendendi, quam ut appelleretur Pater communis omnium Christianorum, & Pastor, cui tenentur etiam ipsi Reges parere, si inter Christi oves censeri volunt?*

ARGUMENTUM IV.

Desumptum ab Ecclesiæ, Summiq; Pontificis tacito saltem consensu.

Petrus de Marca dicit. cap. 4. §. 7. probare nititur, appellationibus ab abulu non deesse

esse tacitam saltem Summi Pontificis, aut Canonis delegationem, seu Ecclesie consentum. Tum ex eo, quod Concordatorum tuitio, quæ majoris est momenti, Regibus commissa sit; tum quod non sint inuiti Episcopi, nec de re, sed de excessu conuerantur; tum denique, quod tamdiu siluerit Curia Romana. Ex præsumpta mente Summi Pontificis semper Gallicanæ Ecclesie persuasum fuit, in cæteris etiam articulis (scilicet ultra contentos in Concordatis) eam tuitionem extraordinariam, quæ in Gallia ante Concordatorum publicationem vigeat, à Summis Pontificibus tacite fuisse concessam; cum in rebus majoris præsertim momenti, quæ Concordatis continentur, præsidium Regium ad Decreta custodienda impendi gratissimum habuerint. Quæ Summarum Pontificum consensio inde etiam probari potest, quod ab aliquot sæculis, cum appellationum istarum usus frequenter in Gallia (non inuitis Episcopis, qui modum quendam illis præscribi, non autem rem ipsam aboleri aliquoties postularunt) à Romana Curia nihil profectum sit, quo ingratis sibi esse fori trinitam illam significaret.

Responsio.

40. Auctor sæpe insinuatus cit. cap. 6. n. 10. Ita respondet. Ex Concordatis argumentum validissimum desumitur contra prætentum sanctæ Sedis tacitum consensum, circa appellationes ab abulu. Ibi enim Summus Pontifex expressè declarat, se alios usus præter contentos in Concordatis, si qui sint sanctæ Sedis, & Ecclesie juribus contrarij (quales esse ostendimus illas appellationes) non intendere approbare. Et cum omnium (verba sunt Leonis X. in concord. tit. 33. qui est de perpetua stabilitate Concordatorum) quæ in Regno, Delphinatu, & Comitatu prædictis agantur, notitiam non habeamus, consuetudines, statuta, seu usus libertatis Ecclesiasticæ, & authoritati Sedis Apostolicæ quomodolibet præjudicantia, si qua in Regno, Delphinatu, & Comitatu prædictis, aliis, quam in præmissis, existant, non intendimus nobis, & eidem Sedi in aliquo præjudicare, seu illa tacite, vel expressè quomodolibet approbare. Vide, an meritò ex præsumpta mente Pontificis semper Gallis persuasum fuerit, in cæteris etiam articulis (ultra contentos in Concordatis) eam tuitionem extraordinariam à Summis Pontificibus tacite fuisse concessam. Nonne potius expressa declaratio eliminat omnem taciti consensûs præsumptionem? Testatur præterea constitutio, singulis annis in die Cœnæ Domini publicari solita, & aliæ innumera, quantum aliena sit sancta Sedes à consentiendo usibus Ecclesiasticæ jurisdictioni tam infestis.

41. Testantur acta Cleri Gallicani, & nominatim tractatus de Ecclesiastica jurisdictione alibi laudatus, & tomo 1. actorum Cleri Gallicani insertus, an Episcopi jurisdictionem suam per hujusmodi appellationes extinguere gratum habeant; an verò ex desperatione tantum abolendi usûs sibi tam perniciosi, modum ei adhiberi postularint. Ex his autem inferent Rælati Ecclesiastici, quantum intersit, jurium

Ecclesie violationi, & quamprimùm, & quàm fortiter obistere, cum in rebus capitalissimis, quæque nullâ solidâ ratione nituntur, resistentia non satis generosa (nedum silentium) accipiatur pro consensu; ut jam non de revocando, sed de minuendo malo deliberandum sit, ac pro magno favore habeatur, si perniciosiores circumstantiæ relescentur. Inferent similiter, quàm periculosum sit, ab ijs opem emendicare, qui alienam dominationem excludunt, sed ita, ut ipsi durius dominantur. Sapientissimè statuerunt Summi Pontifices, ut laicorum leges circa res Ecclesiasticas sine assensu Ecclesie nullâ vi pollerent, etiamsi viderentur utiles. A quibus (Laicis) inquit Innocentius III. Cap. Ecclesia. De constitut. si quid motu proprio statutum fuerit, quod Ecclesiarum etiam respiciat commodum, & favorem, nullus firmitatis existit, nisi ab Ecclesia fuerit approbatum. Minus enim est illud commodum, quàm damnnum usurpatæ à laicis in Ecclesia jurisdictionis; præsertim quia ubi semel Ecclesiasticarum rerum arbitrium prætextu procurandæ utilitatis Ecclesiasticæ ad se traxerint, si decernant injusta, respui vix poterunt ob dissimulatam iudicandi possessionem. Nam, ut ait Nicolaus I. epist. 47. quæ est ad Hincmarum Archiepiscopum Rhemensem, & refertur in Concilio Sueshion. III. mala consuetudo, quæ non minus, quàm perniciose corruptela vitanda est, nisi citius radicitus evellatur, in privilegiorum jus ab improbis assumitur, & incipiunt prævaricationes, & variæ præsumptiones calerrimè non compressæ, pro legibus venerari, & privilegiorum more perpetuò celebrari.

CONCLUSIO.

PRæinsinuata ab Ecclesiasticæ jurisdictionis abusu appellatio nullo justo titulo colorari potest, ut in conscientia securi esse queant, qui eam prætendunt.

42. Explicatur ex Authore tract. de libert. Eccles. Gallic. lib. 12. cap. 4. Certissimum namque est, non habere Judices sæculares claves Ecclesie, ut in foro vel interno, vel externo ligare possint, aut solvere; id est à peccatis, & censuris absolvere, vel illis innodare, jurisdictionem, aut missionem spirituales conferre, vel auferre. Id de fide est, nec inter Catholicos probatione indiget. Unde necessariò consequitur, nulla Principum Edicta, nulla Curiarum sæcularium Placita posse quemquam ab excommunicatione, aut aliâ censurâ, vel irregularitate, vel peccato liberare; nulli Parocho, vel alteri Sacerdoti, aut Clerico validam, ad prædicandum missionem, ad pœnitentiam, vel alia Sacramenta administranda, jurisdictionem conferre. Possunt quidem Senatores declarare, non esse aliquem excommunicatum, irregularem, vel alicujus criminis reum, sed hujusmodi declarationibus, cum à non habentibus potestatis prodeant, ab excommunicatione, irregularitate,

K k k k

tate, vel peccato neminem possunt eximere, Quid igitur, si fallantur Judices? Num eorum sententia excommunicatorum participationi suffragiorum, aliorumque honorum Ecclesie communicationi restituet? Num irregularem ad sacra ministeria idoneum præstabit? Num absolutionibus ab invalore curæ animarum dandis vim tribuet? Num ab offensa Dei incurrenda tuebitur? Num etiam titulum coloratum præstabit?

43. Sed cum multæ sint tum antiquis, tum recentibus Canonibus, & decretis, latæ censuræ adversus eos, qui Ecclesiasticam jurisdictionem violant; num eas effugient, aut Iudices causas spirituales & sacras ad sua tribunalia evocantes, aut partes illuc eas petferentes? Num bona fides utroque à peccato, & censuris excusabit? Equidem bona illa fides in ignorantia fundari non potest. Ut enim à Iudicibus incipiamus, aut ipsi Canones ignorant; ac sic temeritatis rei sunt, cum rebus Ecclesiasticis, quæ Canonibus regendæ sunt, se immiscant. Si Canones nōrunt, sciunt, quàm arctè ab ijs Ecclesiasticæ jurisdictionis usurpationi prohibeatur, quibusque pœnis spiritualibus plectatur. Sed cum appellationibus ab abusu propositis dicatur is scopus, ut antiqui Canones serventur; æquus est, ut Iudicibus, qui se defensores dicunt Canonum, perspectos illos esse sentiamus. Ergo ignorantia, & quæ illam supponere videtur, bona fides, illis minimè suffragatur, si aliud tentent, quàm ut jurisdictionem laicam, id est, civilem, seu circa res temporales, & profanas tueantur; nisi denique quatenus sibi ex jure, vel ex privilegio certo competit. Compleverint integrum volumen Constitutiones Ecclesie adversus violantes suam jurisdictionem, quas nescio, quomodo, contemnere audeant, qui Ecclesiam Matrem habere se profitentur, aut quomodo, qui audent, censuras in eis contentas evadant.

44. Metuant illas Judices, qui deprimendorum Episcoporum, aliorumque Iudicum Ecclesiasticorum, & extollendæ propriæ auctoritatis ambitione, vel lucri, aut alterius commodi cupiditate non tenentur, nec Ecclesie tanquam sibi subditæ dominari, sed ut Matri obedire student. Iustum esse illum timorem, docuerunt etiam Scriptores laici, antequàm illi, quibus Ecclesiastica negotia plus asserunt utilitatis, quàm profana, Ecclesiasticam jurisdictionem ad forum sæculare omnino evocare statuissent. Aufferius in Senatu Tolosano Præses in additione ad repetitionem Clementinæ primæ de offic. Ord. reg. 2. n. 30. fatetur, ut supra vidimus, se sæpe dubitasse, ubi fundari possent in jure appellationes ab abusu, & ad sua usque tempora, id est, circa annum 1514. Iudices à jure super meritis causarum per appellationem tanquam ab abusu ad se delatarum dicendo, semper abstinuisse, nisi unicâ tantùm vice. Perfracta sunt religiosi illius timoris repagula, & nescio, quo poterit aggere præcipitis torrentis impetus cohiberi, quandoquidem nec primis æquitatis principijs, nec censuris Ecclesiasticis sistitur.

Evenit maxima ex parte, quod prædicat Cosmas Guymier in Senatu Parisiensi Consiliarius, & Inquisitionum Præses in præf. pragm. sanct. 9. Cum itaque in verbo libertatis. Ubi postquam statuta, & consuetudines contra Ecclesiasticam libertatem esse nullas, utriusque sortis auctoritate comprobavit; postquam hujusmodi statuta servantes, aut servari facientes, itemque turbantes, seu impediendes jurisdictionem Ecclesiasticam per se, vel per alios, directè vel per obliquum, & ad illud auxilium, consilium, vel favorem dantes, in excommunicationem incidere offendit, notavitque post Joannem Andream, & Panormitanum, infinitos Iudices, seu Rectores hujusmodi censuræ esse ligatos, ob diminutam & subtractam jurisdictionem Ecclesiasticam, subiungit; Cum autem Rex Francia sit pugnæ Ecclesie, & inter omnes Christianos Christianissimus, debet custodire jurisdictiones, & libertates Ecclesiasticas: id Officiarij ejus in multis hodie turbant Ecclesiam in prædictis: ita quòd, nisi Deus providerit, eadem jurisdictio, & libertates Ecclesie evanescant, sicut tempore Philippi Regis de Valois, Petrus de Cuneris putavit auferre jurisdictionem temporalem Ecclesie.

Qui egregias huic Guymierij glossæ notas addidit Philippus Probus, suum contra illata Ecclesiasticæ jurisdictioni damna zelum significat; his Guymierij verbis: Officiarij ejus in multis hodie turbant Ecclesiam in prædictis, addens; à quibus adhuc non cessant, aded, quòd Iudices Ecclesiastici nihil, aut parum habent in jurisdictionis executione quia illud frustatim per Iudices laicos suis laceratum, & usurpatum, ut patet experientia rerum Magistrâ. Vide ibi sequentia.

Si Gallicani Iudices Theologos, & laicos Canonicos Interpretes suspectos habent, eorumque sententiam super hac questione contemnunt, quasi in propriâ causâ loquantur, aut proprijs commodis studeant; audiunt Senatuum suorum Præsides, audiunt Iurisperitos æqui, justique retinentes, & incertos: magisque hac in parte se, quam Ecclesiasticos viros suspectos existimant, cum isti de tuenda, illi de amplianda jurisdictione certent.

Petrus Rebuffus supremarum Curiarum Privilegia recensens super proemio Conciliatorum, Verbo summas & statum illud assignat; Oportet cognoscere de abusu Iudicum Ecclesiasticorum, & alius Iudex non potest cognoscere, ut in Concord. in rub. de Protest. Concord. Et hoc quatenus ei à jure conceditur, vel ex privilegio, ut plenius dixi in ordinationibus Regis non aliâ; ut est textus in Cap. Si quis à proprio. & Cap. Si quis Episcopus. 21. q. 5. Alii qui & is abusus multos deinceps ad inferos, non exciderunt hæc verba Rebuffo incognitanti, aut materiam Ecclesiasticam tantum præmanibus habenti, quandoquidem eam ex professo tractans super ipsamet Rubricam Constitutionum Regiarum, quæ est de appellationibus ab abusu, idque Parisijs in scholis publicis, ne quis putet opinionem esse privi-

vati hominis, quam proferre non auit nisi in scriptis sine examine vulgaris, disertè docuit, ut ipsemet hic confirmat, Iudices sæculares eam authoritatem non nisi ex iure, vel privilegio sibi posse vindicare.

49. Quæ de Iudicibus dicta sunt, in partibus etiam locum habent cum proportione. Ejusmodi enim plerumque sunt, ut sciant, aut saltem teneantur, & facile possint scire, quæ à sacris Canonibus statuta sunt adversus eos, qui Ecclesiasticam jurisdictionem usurpant, aut ad eam usurpandam jurant. Minor tamen est ipsorum culpa, cum non propria sponte tribunalia Sæcularia pro rebus spiritualibus, & Ecclesiasticis appellant; sed ad ea inviti pettrahuntur, causæ aliquin iustæ, ac gravissimi momenti iacturam perperuri: sed quod omninò nulla culpa sit, definire quis audeat? Licet id aliqui præsumant ex benignitate Ecclesiæ, quæ sicut contumaces graviter plectere solet, ita & illis indulgere, qui sua præcepta non nisi magnâ necessitate compulsi prætermittunt: res tamen admodum incerta mihi videtur.

PROBATIO I.

Petita ex Clericorum in causis etiam Civilibus exemptione à laica potestate definita in Cap. Nullus Clericus. Cap. Nullus Episcopus. Cap. Placuit. & alijs. 1. q. 1. Cap. Si diligenti. Cap. Significat. Cap. Sæculares. De foro compet. Cap. Si Index laicus. De sentent. excomm. in 6.

50. Illa namque immunitas importat exemptionem, ne Clericus conveniri possit in causis civilibus coram sæulari Iudice, quam quam ipsi Actor sit, possit, imò debeat eum sæcularem convenire coram laico Magistratu. Ex Cap. Experimentia. Cap. Si quisquam. 11. q. 1. ad stipulante etiam Cap. Neminem. 3. q. 6. & Leg. fin. Cod. Vbi in rem actio. dum ibi dicitur, Actorem debere sequi forum Rei. Nec admitteudi sunt Doctores aliqui existimantes, si actio non sit personalis, sed realis, versans circa Clerici bona temporalia, posse hunc propterea trahi ad Iudicium sæculare. Quod tamen Covarruvias pract. quest. cap. 31. n. 5. vers. 2. Suarez cit. lib. 4. de immunit. Ecclesiast. cap. 14. n. 4. & alij merito reprobant, cum non persona duntaxat, sed etiam bona Clerici exempta sint à Jurisdictione sæulari; juxta Cap. Similiter. 16. q. 1. Cap. Quamquam. De censibus. in 6. Minus admitti debet, quòd, si Ecclesiasticus Iudex, coram quo à laico conventus est Clericus, fuerit negligens in causæ decisione, possit se Iudex sæcularis intromittere. Hoc enim minimè convenit cum Canone Qualiter. De Iudicijs. ubi omninò prohibetur: Ne pro defectu iustitiæ Clerici trahantur à laicis ad Iudicium sæculare. Neque huic Canononi obviare possunt, si quæ in contrarium sint leges Imperatoris in Authent. De sanctissimis Episcopis. colat. 9. Nam in materia immunitatis Ecclesia-

sticæ nefas est, aliquid disponi à Principæ sæulari.

Hinc reprobanda est etiam Glossa in Cap. 51. un. De juramento calumnia. per quam causæ Clericorum in possessorio subduntur sæculari jurisdictioni. Hoc namque eo saltem casu, quo Iudicium possessorium versatur in causa spirituali, ac reus est Clericus, aperte pugnat cum Cap. Placuit. Cap. Inolita. 13. q. 1. Cap. Qualiter. De Iudicijs. & Auth. Statuimus. Cod. De Episcopis & Clericis. In vi quorum Canonum Iudici laico prorsus adempta est jurisdictione in Clericum, ne possit eum citare, & ad suum tribunal trahere. Et hinc, si qui Canones in contrarium allegentur, ex ipsorum diligenti inspectione patebit, ibi non esse sermonem de causa spirituali inter Clericos, vel laicum actorem, & Clericum reum in possessorio agitatâ. Quare Iudicis sæcularis brachium in causis Ecclesiasticis secundum sacros Canones, ad implorationem duntaxat Iudicis Ecclesiastici, interponendum est; uti Doctores communiter asseverant.

52. Ab illo nihilominus universalis principio, de causis Clericorum coram Iudice laico non tractandis, excipiuntur tum feuda, tum bona regalia. In causa namque feudali, sive in possessorio, sive in petitorio agendum sit, Clericus etiam conveniri debet coram Domino feudi, tamen si laicus sit: sic enim à jure dispositum esse in favorem feudorum, constat ex Cap. Verum. & Cap. Ex transmissa. De foro competenti.

53. De bonis porò regalibus singulare est, quòd non concedantur, nisi cum reservatione tribunalis sæularis, ut scilicet coram isto decidantur. At quoties alicui Ecclesiæ conceditur bonum quoddam eâ lege, ut controversiæ super ipso exortitur definitur à Iudice sæulari, Ecclesia, adeoque Clericus in hæc bona intromissus, si conveniatur coram sæulari, non jam se habet tanquam coactus, sed voluntarius reus, quod salvâ immunitate Ecclesiastica, fieri posse, tradunt plures Doctores. Et ideo, quando Clericus sub ista clausula, si putaverit, suâ interesse, citatur ad comparandum coram sæulari Iudice, tunc comparando voluntariè, & sub comparitione ipsâ non opponendo exceptionem voluntariam, ex tunc non tanquam reus necessarius, sed potius cœu actor voluntarius se habens, iustè convenitur coram Iudice laico.

PROBATIO II.

Desumpta ex hoc, quòd Gallici quique Scriptores eam ab abusu appellationem defendere conati, non modicæ iniustitiæ scintillas in illa emicare fateantur.

54. A Uthor namque præadducti tract. dist. lib. 12. cap. 6. n. 5. in hujus asserti exemplum inducit Petrum de Marca, qui, cum videret illarum appellationum iniustitiam, varijs eam limitationibus temperare conatus est. Nam Kkkk 2 sit. cap.

vit. cap. 4. §. 4. circa verba Procuratoris Capituli Parisiensis supra relata istud animadvertit. *Quæ verba, inquit, observanda sunt, ut inde pateat, in hoc casu appellationem ad Regem subsidiariam esse appellationi ad Concilium; in hac enim de iniquitate, in altera de abusu tantum disceptari potest: & unius subsidio jurabantur appellantes, dum alterius presidium expectabatur. Ergo non nisi provisionaliter res determinandæ essent per appellationes ab abusu, nec de ipsa sententiæ Ecclesiasticæ iniquitate judicandum, sed sistendus abusus interim, dum Concilium jus diceret. Alias infra limitationes adhibebit, quæ tamen, ut videbimus, nec observantur, nec observatæ possent omnino usum illum excusare.*

55. Pergit præcitatus Author *dist. cap. 6. n. 8.* in hunc modum ratiocinari. *Quæ sit appellationum ab abusu justitia, satis intelligitur ex eo, quod, cum earum usus inductus est, ne ipsi Iudices Regij, ad quos deferentur, quo jure niterentur, perspicere poterant: & cum rationes inquirere studerunt, ejusmodi protulerunt, quas nec alij præbarent appellationum illarum patroni. Quas Stephanus Aufrerius, cujus supra meminimus, adducit, adeo debiles sensit Petrus de Marca, ut de illis ita loquatur §. 6. Sanè fatendum est, pleraque ab Aufrerio laudata testimonia longius esse petita; quamvis aliqua huic disceptationi inservire possint. Non designat Marca, quænam sint illa testimonia, quæ inservire possint. Sed quantum sit illorum pondus, abundè cognosces ex eo, quod immediatè subdit; Præcipuum autem illud, in quo causæ fundamentum probant . . . non adeo urget, ac primâ fronte videtur, &c. Cur timeantur alia, cum præcipua, ipsi etiam Adversarij parvifaciant? Concludit Marca; Quare non mirandum est, si Rebuffus, qui sola hæc testimonia expendit, inquit se gerat erga istas appellationes, quas nimis angustiis sinitibus coarctet, scilicet ijs casibus, in quibus Rex jurisdictionem habet delegatam à Papa, vel à Canone, ut in tuenda fide, vel Ecclesia, si oppugnetur, & in casibus à Jure expressis. Hic ad marginem monemur consilere secundam præfationem Marcæ §. 13. Ibi autem Marca Rebuffum interpretatur, quasi delegationem expressam, & non tacitam duntaxat exigeret. Itaque si desit etiam tacita, locum habebit Rebuffi sententia.*

PROBATIO III.

Prioris continuativa.

56. Idem namque Author *tract. de libert. Ecclesiæ Gallic. cit. lib. 12. cap. 7.* inducit Petrum de Marca *disto lib. 4. cap. 2.* scribentem sequentia, à dicto tamen Authore pro sui merito castigata. Ipse namque Marca *dist. cap. 2. §. 1.* asserit: *Edicto lato anno 1619. de causis merè spiritualibus, & Sacramentorum administratione cognitionem prohibitam esse Curijæ supremæ, etiam harum appellationum prætextu. Sed praxim edicto contrariam esse, docent non solum Jacobus Duhamel Authore antiquior,*

sed etiam Feyretus recentior, quos alibi retulimus, & recentia decreta Curiarum sæcularium. Quod ait, non provocari à concessione, sed ab executione Rescriptorum Pontificiorum, appellari autem ab ipsismet judicijs Episcoporum, reverentiæ quidem erga sanctam Sedem speciem habet, sed quæ injuriam tegat, non tollat. Cur autem Episcopis similis honor non deferatur? Siquidem, ut §. 2. dicit Marca, de iniquitate judiciorum Ecclesiasticorum Iudices in appellationibus ab abusu non judicant. Adde, quod recentia Senatûs consultâ reverentiâ illam erga Summum Pontificem saltem ex omni parte non servant.

Paraphrasis secundo monet Iudices sæculares; Primò, ut Canonum executores se non præstent, id est, de solo abusu admisso, non de negotio ipso Ecclesiastico judicium ferant. Secundo, ut nisi abusus sit apertissimus, notorius, & manifestus, Ecclesiasticis Iudicibus litem relinquatur. Rationem offert §. 3. *Necesso est enim, inquit, ut Iudices Regij hæc sibi proponant, judicium Canonica nullo modo ad jurisdictionem Regiam pertinere; sed communi Episcoporum, & Principum consensu ab ipsis Christianæ Religionis primordiis Ecclesiasticæ jurisdictioni addicta. Quare, si necessitate cogente, in eas cognitiones Regia jurisdictione aliquando excurret, ita se gerere debet, ut in hæc in re defixas non egrediat. Observat deinde, non passim, sed duabus potissimum de causis judicia Canonica olim à Principibus tentata, vel suspensa, scilicet ad amovendum scandalum, & offensionem publicam; & cum judiciorum ordo per dolum, circumventionem, & machinationem iudicio Ecclesiastico Episcopi, vel Clerici opprimeretur. Sed, ut notat §. 4. & ut generaliter dici potest; Si quis ad hanc necessitatem coercere velit principium Regium, usus fori quosdam periculis videbitur. Non enim circa ordinem tantum, sed & circa negotia, nihil sibi non licere Iudices sæculares arbitrantur, quibus, nisi vultibus obstitatur, brevè tacitus consensus obtenditur; eritque malum omnis profusæ curatio nis impatiens. A religione, atque iustitia Christianissimi Regis expectandum est remedium. Etenim ea est Parliamentorum firmitas (lenius est verbum ob Augusti illius Cæsaris reverentiâ) ut à solo Rege flecti possent, vixque alterius etiam Regis, quam Ludovici XIV. voluntati cessura sit, quod cum ex alio, tum ex inobservato edicto anni 1619. supra citato constat. Invisibilis illius Principis authoritati, & æquitati reservata est gloria Constitutionis illius, quam promissæ Martiæ hoc §. 4. aut potius, alia optanda, quæ integram suam libertatem, & jurisdictionem Ecclesiæ restituat.*

Quemadmodum de factâ Ecclesiasticæ jurisdictioni à Iudicibus sæcularibus injuriam, si quidem inferiores illi sint, ad Senatûm; si Senatûs ipse fecerit, ad Regem recurrendum esse, vult Marca in hoc 2. cap. §. 5. & cap. 19. §. etiam 5. Si quid perpetam ab Episcopis gestum sit, cur non appellabitur Metropolitanus? Si à Metropolitanis, alius Superior, do-

nee ad supremum Romani Pontificis tribunal perventum sit? Nonne eandem in rebus spiritualibus potestatem à Deo Pastores Ecclesie obtinuerunt, quam Magistratus & Principes in rebus temporalibus? Nonne, ut sæpius diximus, si alterutra potestas alteri præferri, vel alteram emendare debeat (& reverà debet) spiritualis temporalis est anteposenda? Quanta ergo sit spirituali injuria, cum temporalis postponitur, nedum par non habetur utriusque conditio, ut cuique liberè sua liceat obire munia?

59. Sicut olim Ecclesia judicarium ordinem à legibus constitutum sequebatur; ita postea ordinem à jure Canonico inductum amplexa est Gallia, ut ejus Nationis Scriptores notant, nominatim Marca §. seq. & perhibet stylus ipse, ac praxis: sensim tamen plures factæ sunt mutationes, quibus ipsam Ecclesiam subjicere Iudices laici conantur; adeo, ut hodie multum appellationes ab abusu, vix alio prætextu colorentur, quam non servatæ formæ à Constitutionibus Regijs, aut stylo præscriptæ, magisque ferme cavendum sit Iudicibus Ecclesiasticis, ne fori sæcularis praxin, quam ne Canones ignorent. Ex Canonibus enim non observantur quàmplurimi; formulas moderni juris prætermittere nefas est, & abusus multæ obnoxius.

60. Ab ordine tamen judiciario per leges constituto Principem dispensare posse, probat Marca §. 6. auctoritate Meliphongi Episcopi in Concilio Chalcedonensi dicentis, Eutychem per se ipsum, non per Procuratorem respondere debere; Nisi, aiebat, aliter jussit Imperator, cui parendum erit. Verùm etiam hodie Magistratibus sæcularibus in multis parendum est; sed hoc non propter conscientiam, sed propter iram: non quia iusta præcipiunt, sed quia præceptorum executionem per vim extorquent. Cum ordo judiciarius ad hoc institutus sit, ut rei veritatem, & justitiam facilius assequantur Iudices, & judicia cõmodius executioni demandentur: sicut in varijs Regnis, imò in varijs Provincijs pro circumstantiarum varietate diversus est, ita & pro rerum, & causarum distinctione. Et quemadmodum quilibet Princeps judiciorum formam, prout subditis suis convenire arbitratur, Iudicibus suis præscribit; ita æquum esset, ut Ecclesia liberè posset in negotijs spiritualibus, & Ecclesiasticis ordinem sequi, quem probasset commodiorem causis rectè riteque expediendis.

61. Frustra verò §. 6. probatur, Ecclesiam olim leges secutam in ordine judiciorum: nam ut verbis Lucij III. utar, quæ referuntur Cap. 1. de novi operis nuntiatione; Sicut leges non dedignantur Canones imitari, ita & statuta sacrorum Canonum, Principum Constitutionibus adjurantur. Glossa super verbo adjurantur, addit: Et ita in causa Ecclesiastica leges possumus allegare, ut etiam si Canones deficiant, possit judicari secundum leges. Sed aliud est, Ecclesiam justis, & commodis legibus in suis judicijs uti, aliud, non posse à legibus recedere, nisi ex dispensatione Principum.

62. Illis fori sæcularis formulis se non adstringi, putabant Iudices Ecclesiastici in Gallia ante paucos annos. Nam & quique suum styllum habebant; & initio hujus sæculi auctoritate Comitiorum Cleri Gallicani editus fuerat stylus generalis in omnibus Curijs Ecclesiasticis illius Regni servandus. Anno 1560. instabat Senatus Parisiensis, sicut narratur in instrumento relato à Puteano inter probationes libertatum Ecclesie Gallicanæ Cap. 28. n. 19. ne causæ ad Religionem spectantes apud Iudices Ecclesiasticos tractentur; prout edito Regio constitutum fuerat, eaque inter alias afferebatur ratio; Quia Iudices Ecclesiastici legibus Principum temporalium se non teneri arbitrantur, eaque non observant. Expediit quidem ad vitanda incommoda, quæ interdum ex diversitate oriuntur, ut Ecclesie Officiales judiciario sæcularium ordini sese, quantum possunt, accommodent. Sed cum ab eo sibi recedendum existimant, iniquum est, ut tanquam abusi suâ potestate, plectantur à potestate sæculari.

§. III.

Corollarium.

EX dictis inferitur, cedro dignissima esse verba sequentia Authoris tract. de libert. Eccles. Gallic. cit. lib. 12. cap. 3. n. 3. ita concludentis. Mirum certè est, quomodo Iudices sæculares, qui calicem, aut aliud vas Divinis mysterijs consecratum non solum rapere non auderent, sed nec nudis manibus contrectare, jurisdictionem sacram ad se trahere non vereantur, quasi non sit etiam res sacra, & Ecclesie maximè necessaria & chara.

Cujus ratio ibidem sic deducitur. Ipsi namque Imperatores, ac Principes, ut jam sæpe insinuavimus, solemniter protestati sunt, non ad Laicos, sed ad Episcopos, aliosque Iudices spectare, non solum condendorum jus Canonum, sed etiam interpretandorum. Retulimus jam sententiam Constantini Magni, Theodosij secundi, & Valentiniani III. Caioli Magni, aliorumque Principum, quibus adungi possent alij non pauci. Sed nihil considerari potest expressius, quam quod Imperator Basilius publicè declaravit in octava Synodo. Cum enim illius Concilij decreta optaret, ab omnibus libenter excipi, & executioni demandari, omnibus facultatem concessit ea proponendi, quæ sibi vel obscura, vel difficilia viderentur in ejus Canonibus, monuit tamen, eam licentiam eò tantum tendere, ut ambigua explanarentur ab ipsamet Synodo; Quisquis habet aliquid adversus hanc sanctam, & universalem synodum, dicendum, vel contra hujus Canones, aut terminum, stet in medio, & quæ sibi videntur, dicat, sive Episcopus sit, sive quisquam de Ecclesiastico Clero, sive Laicus, aut ex his, qui civilibus Officijs mancipatus existat; quamquam non datum sit, istis secundum Canonem dicere quidquam penitus de Ecclesiasticis causis. (Ecclesiasticæ causæ sunt juxta Basilij mentem non tantum terminus, seu fidei definitio, sed etiam Canones, circa reliquas materias, ut

K k k 3

ex